

“Als je arm bent word je niet vertrouwd”

Je bent hoogopgeleid, slim, welbespraakt en werkt succesvol als zelfstandige. Door een combinatie van (veel) pech en (veel) bureaucratie word je opeens 'arm'. Wat doet dat met je? Van wie krijg je hulp? En hoe gaan instanties met je om? Robijn de Brabander* vertelt wat haar overkwam en hoe ze er stap voor stap weer bovenop komt.

TEKST: JOSÉ VAN DER WAERDEN FOTO: PIXABAY/PHOTOSFORYOU

Het verhaal begint ongeveer drie jaar geleden, in het begin van de coronacrisis. De nu 38-jarige Robijn is zwanger van een tweeling die ze zelfstandig gaat opvoeden. Ze woont in Utrecht en reist naar Marokko voor een werkafpraak, die ze wil combineren met een korte vakantie. “Ik ben universitair afgestudeerd als kinderpsycholoog en orthopedagoog en werk daarnaast als bijzonder curator en mediator. Mijn specialisme is ‘samen gescheiden opvoeden’, onder andere wanneer een partner in het buitenland verblijft. Dit heb ik jarenlang als ondernemer gedaan, waarbij ik onder andere vaak door rechtbanken werd ingezet.”

Een kafkaëske situatie

Eenmaal in Marokko gaan vanwege corona de grenzen dicht. Noodgedwongen verblijft ze er vijf maanden. Dat leidt tot kafkaëske ontwikkelingen. De gemeente Utrecht schrijft haar uit omdat ze niet reageert op per post bezorgde brieven. In Marokko lukt het haar niet om zaken recht te trekken. Als ze weer terug in Nederland is, blijkt dat ze haar staatsburgerschap heeft verloren. Een bizar verhaal, maar het blijkt meer mensen te overkomen die langere tijd in het buitenland verblijven. “En dan heb je echt nergens recht op. Geen uitkeringen, geen toeslagen, geen zorgverzekering, geen TOZO-coronasteun. Toen mijn kinderen geboren waren, kon ik ze niet eens bij de gemeente aangeven. We bestonden niet.”

Veel geld geleend

Robijn ontvangt geen alimentatie. Nadat ze met haar baby's drie maanden in vakantiewoningen zit en het hele land afbelt voor huisvesting, kan ze woonruimte huren in de Achterhoek. Daar woont ze nog steeds, in de helft van een vrijstaande boerderij. “Daar ben ik heel blij mee en hoewel ik volgens alle definitieën ‘arm’ ben, heb ik voor mijn gevoel een rijk leven.”

Met veel moeite en juridische hulp is het haar gelukt om de bureaucratische hel te keren. Ze is weer officieel

geregistreerd en ingeschreven. Binnenkort ontvangt ze eindelijk kinderopvangtoeslag. De kosten rondom haar bevalling – een keizersnee met complicaties – die ze zelf moest betalen, gaat de zorgverzekering alsnog vergoeden. “Dat geld heb ik eerst allemaal van vrienden moeten lenen.”

Ze is ervan overtuigd dat ze het zonder haar opleiding, werkervaring en netwerk niet had gered. “Dat hele eerste jaar kon ik terugvallen op mijn sociale omgeving. Anders had ik zeker in een opvang gezeten en waren mijn kinderen waarschijnlijk uit huis geplaatst. Als vrouw met een kleurtje en weinig tot geen budget, loop je een groot risico. Ik kom uit dit vak, weet hoe het werkt en heb genoeg voorbeelden gezien.”

Systemen zijn heilig

Robijn is een doorzetter en weet op creatieve wijze met weinig geld veel voor elkaar te krijgen. “In het begin heb ik met twee kindjes aan de borst en een laptop op m'n knieën nog wat doorgewerkt, maar dat leverde onvoldoende op. Toen ben ik in de buurt de krant gaan bezorgen. Dat betaalt verrassend goed.” Het steekt haar dat veel instanties haar met wantrouwen benaderen. “Dat begon al bij de repatriëring vanuit Marokko. Ik werd niet geloofd, bewijsmateriaal werd niet bekeken, er was geen enkele empathie. En dat bleef zo. Ik heb onder andere hele slechte ervaringen met de gemeentelijke bijstandsorganisatie. Systemen zijn heilig. Dat zit overal ingebed.” Heeft ze het vertrouwen in de mens verloren? “Nee, dat niet. Ik geloof alleen niet meer in systemen en in het vertrouwen dat mensen in systemen hebben.”

Enkele uitzonderingen

Er waren ook uitzonderingen. Ze ontving financiële hulp van een gemeentelijk steunpunt; een voorschot op geld waar ze recht op had. “Dat steunpunt is een initiatief van >>

de kerk. Ik was er blij mee, ook al ben ik – streng gereformeerd opgevoed – niet meer gelovig.”

En dan waren er mensen die wilden helpen maar die in hun eigen organisatie tegen een muur liepen. “Bijvoorbeeld bij het UWV. De meneer die mijn aanvraag voor een zwangerschapsuitkering behandelde, heeft me echt geraakt. Hij vond dat ik er recht op had, maar toch werd het intern afgewezen. Uiteindelijk is dit na anderhalf jaar goedgekomen. Hij belde me toen persoonlijk op, omdat hij het zo fijn vond dat hij dit kon vertellen.”

Gevolgen gezondheid

Geen geld hebben heeft consequenties voor gezondheidskeuzes, gaat Robijn verder. “Bij een meerling-zwangerschap worden extra voedingssupplementen aanbevolen, maar die kon ik niet betalen.” Ook hierin toonde ze zich creatief: “Ik heb aan bedrijven gevraagd of ik een proefpakket kon krijgen.”

Onlangs ging ze naar het ziekenhuis vanwege een groeiende bult in haar nek. “Dat kost me mijn hele eigen risico voor dit jaar. Gelukkig is het een opgezette lymfeklier, ongevaarlijk. Maar ik heb vooraf wel gearzeld of ik zou gaan. Zo’n overweging moeten maken, dat wil je niet.” Datzelfde gold voor de NIPT-test, vult ze aan. “Ik vond dat belangrijk, maar hij wordt niet vergoed.”

Tijd en energie

Het kost haar nog steeds veel inspanning om zaken te regelen. “Weet je wat erg is: je moet arm en slim tegelijk zijn. Formulieren zijn lastig om in te vullen en overall moet je bewijsmateriaal voor aanleveren. Dat is soms heel ingewikkeld, dat lukt de gemiddelde burger niet. Je hebt er een dagtaak aan en dat maakt me verdrietig. Ik heb twee prachtige kinderen, maar ik heb heel veel tijd moeten steken in bellen en vervelende brieven schrijven. Dat zoog energie, die kon ik niet aan mijn kinderen geven. En die uren had ik voor een deel liever gestoken in het opnieuw opbouwen van mijn praktijk. Instanties gaan ervan uit dat als je arm bent, je niets te doen hebt.”

Ook een constant gevoel van ‘dreiging’ vrat energie. “Mijn brievenbus staat aan de weg. Ik durfde die vaak niet open te maken, bang voor welke brief er nú weer in zat.”

Veel vooroordelen

De buitenwereld zit vol vooroordelen, heeft ze gemerkt. “Als je arm bent, is dat vast je eigen schuld, je leeft dan een kloteleven en principes kun je niet meer hebben. Dat is het idee.” Door slimme oplossingen – bijvoorbeeld *Too Good To Go* en dienstenruil - kan ze haar kinderen honderd procent biologisch laten eten, duurzaam kleden en naar peutergym en -muziek laten gaan. “Ik wil zelf bepalen hoe ik mijn geld uitgeef, maar het wordt snel gewantrouwd. Mensen, soms ook vrienden en familie, denken: ‘Is ze wel arm?’ of ‘Ze doet er vast iets illegaals naast’.”

Armoede doet ook iets met je zelfbeeld, geeft ze aan. “Ik word aangesproken als pechvogel, moeder van of die vrouw met problemen, maar niet meer als ‘een leuke, mooie vrouw’. Ik ben heel veel en toevallig ook arm. Vroeger danste ik tango en vond ik het fijn om mijn huid goed te verzorgen. Daar is nu geen geld meer voor, want mijn kinderen komen op de eerste plek. Je raakt wel een stukje van jezelf kwijt.”

“Ik geloof niet meer in systemen en in het vertrouwen dat mensen in systemen hebben.”

Ervaringen delen

Robijn wil haar ervaringen graag delen. Ze schrijft onder meer blogs voor het online platform ‘Armoede Maakt Moedeloos’. Vanaf april gaat ze bij instanties lezingen geven onder de naam ‘De arme met charme’. Haar boodschap: je denkt vast dat je zelf nooit in zo’n positie komt, maar een ongeluk zit in een klein hoekje. “Zie mensen niet als een nummer, maar ben oprecht geïnteresseerd in hun situatie. Want jij zou die ander kunnen zijn. Ik hoop dat mensen hierdoor geraakt en geprikkeld worden, want er moet iets veranderen.” <<

* Robijn de Brabander is niet haar echte naam; hiervoor is gekozen uit privacyoverwegingen.

ARMOEDE MAAKT MOEDELOOS

Dit artikel is tot stand gekomen via Armoede Maakt Moedeloos. Een initiatief dat via Facebook en Twitter aandacht vraagt voor het feit dat mensen niet voor armoede en de bijbehorende problemen kiezen. Het wil mensen bewust maken van de problemen die armoede met zich meebrengt en de sociale isolatie. Wie hulp nodig heeft, kan via Twitter (@ArmoedeMaaktM) hierom vragen.

Armoede Maakt Moedeloos geeft zelf geen interviews, maar brengt wel mensen in armoede aan voor getuigenissen in kranten en tijdschriften.